

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. XII. Alia quædam inquiruntur circa naturam Theologiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

III. Theologia non inde est practica, quod excitare possit ad Deum amandum.

Dices: Actus Theologici, quibus quis Deum cognoscit, variasque ejus perfectiones & Attributa discurrendo pervertigat, excitare possunt ad Deum amandum, ergo sunt practici, cum ad operationem ordinentur. Sed contra: hoc enim ad summum probat, actus hosc Theologicos esse practicos respectu amoris, non respectu Dei, respectu cuius, nullus actus, ut dixi, esse potest practicus, cum Deus produci nequeat.

IV. Vterius ostenditur, hos actus Theologicos non esse practicos.

Contra secundò: nec respectu amoris sunt hi actus practici: actus quippe practicus, ut communis habet Philosophorum sententia, is solus est, qui ad objecti à se representati effectiorem ordinatur; amor autem Dei per hos actus non representatur, sed solus Deus. Nec ullus dixit, pramissas esse practicas respectu conclusionis, licet ad illius productionem ordinentur, quia scilicet actum illum conclusionis non representant. Alioqui nullus omnino actus intellectus erit speculativus, cum nullus sit, qui amore, odium, vel aliquem animi affectum circa objectum à se representatum excitare nequeat. Et eodem modo impugnantur ii, qui idcirco actus Theologicos Deum representantes, practicos esse volunt, quod ad illius per visionem beatificam consecutionem ordinentur. Idem etiam est de actibus Theologicis, qui circa Angelos versantur, & universim de iis omnibus, qui representant objecta à cognoscente non factibilia; sunt enim pure speculativi.

Cognitio Angeli est speculativa.

V. Theologia, prout tractat de virtutibus, est practica.

Dico secundò: Theologia prout agit de actibus virtutum, modoque eos exercendi, & vitia vitandi, est practica. Quod minorem difficultatem etiam respectu virtutum infusarum, habet in nostra sententia, qui supra, sect. 8. Conclusionem Theologicam esse diximus supernaturalem. Probat conclusio: illi actus sunt practici, qui representant objectum operabile à cognoscente: Sed actus Theologici, qui circa virtutes, earumque exercitium versantur, representant objectum operabile à cognoscente, cum penes quemque sit eas exercere, si velit: Ergo.

VI. Ostenditur ulterius, quo pacto Theologia in quibusdam sit practica.

Quod melius intelligitur, si ad particulares quosdam virtutum actus defendamus. In hoc ergo discursu Theologico, Quicquid Deus dicit amari debere, est amandum; sed Deus dicit se amari debere, Ergo est amandum: non video cur hæc conclusio æquè excitare hominem ad amorem Dei non possit, atque actus prudentiæ, quo quis immediate diceret, Deus est amandus, cum idem utrobique sit objectum, & tota differentia est, quod unus actus sine discursu habeatur, alter per discursum. Idem est de aliis virtutibus, de quibus simili formâ confici possunt discursus Theologici: Exempli gratiâ, Quicquid Deus dicit coli debere, est colendum. Sed Deus dicit parentes coli debere: Ergo sunt colendi. Sic eodem modo pro præceptis negativis: A quocunque Deus dicit abstinendum esse, debent homines abstinere: sed Deus dicit abstinendum esse à falso testimonio, furto, fornicatione, homicidio, &c. Ergo ab iis debent homines abstinere.

Exempla varia actuum Theologicorum circa virtutes morales.

VII. Magis declaratur ratio practici in actibus Theologicis reperi.

Dices: pro aliquo priori ad Conclusiones hæc Theologicas est semper principium intellectuale sufficiens ad virtutum productionem, actus scilicet fidei, qui unus est ex præmissis, ut in prædicto syllogismo constat, Quicquid Deus dicit amari debere, est amandum: sed Deus dicit se amari debere: Ergo est amandum: Actus ille, Deus dicit se amari debere, antecedit Conclusionem Theologicam, Ergo Deus est amandus: & idem est de illis aliis Conclusionibus Theologicis, Ergo colendi sunt parentes, Abstinendum est à furto, homicidio, &c. Ergo actus

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Theologici nunquam possunt ad hujusmodi virtutum exercitium concurrere, cum ab actibus Fidei præveniuntur.

Contra: licet namque hi actus fidei sufficientes sint ad virtutum istarum exercitium, non tamen semper homines ad eas exercendas excitant: quot enim, quantumvis judicent, Deum dicere se esse amandum, colendos esse parentes, &c. non tamen hæc propterea præstant: ergo adhuc locus est actui inde deducto, ut ad amorem Dei, & pietatem erga parentes excitet.

VIII.

Actus Theologici sapè excitant ad virtutum exercitium.

Aliqui ergo actus Theologici sunt speculativi, alii practici, alii speculativi simul & practici, qualis est actus ille supra positus, Deus est amandus, qui respectu Dei est speculativus, respectu amoris, practicus, utpote ad quem eliciendum, cognoscentem dirigit. Unde & partiales Theologiae habitus, actuum à quibus generantur, naturam induunt, & sicut actus formaliter, ita ipsi efficienter sunt vel speculativi, vel practici, vel mixti, seu ad actus speculativos, vel practicos, vel mixtos, simul scilicet speculativos & practicos eliciendum ordinati. Videatur Disputatio decima Logicæ, præcipue sect. 5. ubi hæc fufius pro omni scientia sunt discussa.

IX.

Nonnulli actus Theologici simul sunt speculativi & practici.

Idè de Theologia habitus dicendum.

SECTIO DUODECIMA.

Alia quedam inquiruntur circa naturam Theologiae.

QUÆRES primò: utrum conclusio deducta ex duabus præmissis de fide, sit actus Theologicus, an potius fidei. Hæc questio à variis pendet in tractatu de Fide disputandis, sine quibus vix potest commodè intelligi: ut, an fides esse possit discursiva, & aliis: quare ejus resolutionem eò remitto.

I.

Num actus ex duabus præmissis fidei deductus, sit Theologicus.

Quæres secundò: quid sentiendum, quando in syllogismo aliquo utraque propositio, major scilicet & minor, est evidens: ut quando pro una præmissâ capitur veritas aliqua revelata, quæ tamen etiam lumine naturæ innotescit; ut, Deus est, & similes: deinde assumitur principium naturale evidens: quæres, inquam, cum hæc conclusio sit evidens, utrum sit Theologica. Mihi fatis probabile videtur, si major illa propositio assumatur prout est evidens lumine naturæ, conclusionem ex his duabus præmissis deductam, non spectare ad Theologiam, sed ad Metaphysicam. Secundò dicò, si sit Theologica, esse diversæ rationis ab actibus nostris Theologicis, qui nimirum sunt obsecuti, utpote ab altera semper præmissâ fidei procedentes. Idem de eo dicendum censeo, qui mysterii revelati haberet evidentiam in attestante. De quo plura in materia de Fide.

II.

Quid dicendum, quando utraque præmissa est evidens.

Quæres tertio: sitne Theologia nostra subalternata scientiæ Dei & Beatorum. Resp. non esse propriè iis subalternatam & simpliciter, sed impropriè tantum & secundum quid: Ratio prioris partis est, quia propria subalternatio, ut in libris de Anima, disp. 19. sec. 2. dixi, est, ut scientia subalternata principia desumat à subalternante, quemadmodum, ut ibi ostendi, Medicina sua sumit à Physica; unde ortum est dictum illud, Vbi desinit Physicus, incipit Medicus: at Theologia nostra non omnino principia sua desumit à scientiâ Beatorum: homines siquidem æquè discurrere de rebus Theologicis possent, licet nullus esset Beatus? Imò nec principia desumit à scientiâ Dei, sed à revelatione: quauvis

Quid si sit evidentia in attestante.

III.

An Theologia nostra subalternetur scientiæ Dei, & Beatorum.

B

quauvis

TOMVS I.

Quomodo Theologia nostra pendet à scientia Dei.

quamvis namque Deus revelare nihil possit, nisi quod novit, & hoc sensu Theologia nostra pendet remotè à scientia Dei; istud tamen non est esse illi subalternatum: nec enim scientia Dei, sed actus fidei sunt Theologiae nostrae principia. Alioqui omnes omnino artes, ac disciplinae, scientiae Dei subalternarentur, cum illa eadem multo perfectius noverit Deus, sintque scientiarum omnium principia veluti scintillae quaedam ab infinito illo divinae scientiae sole ac luce derivata.

IV. *Subalternatio ratione fit.*

Nec ad propriam subalternationem sufficit, quod scientia aliqua ad alterius acquisitionem ordinetur, tanquam ad finem, (sicut Theologia dici posset ordinari ad visionem beatam, seu scientiam beatorum obtinendam) hoc enim si sufficeret, Logica omnibus scientiis esset subalternata, cum ad omnium acquisitionem ordinetur; quod tamen est in scholis inauditum. Non ergo alio modo scientiae Dei & Beatorum subalternatur Theologia, quam quod objecta illa obscure solummodo cognoscat, quae à Deo & beatis clarissime percipiuntur: quae est impropria subalternatio, ut constat.

V. *Sitne Theologia vocanda sapientia.*

Quaeres quartò: sitne Theologia vocanda sapientia? Resp. affirmative cum S. Thoma hic ar. sexto: cum enim praecipue ad sapientiae notionem requisitae conditiones sint, ut & certissima sit, & altissimas rerum causas contempletur, Theologia jure meritisimo sapientia vocatur, utpote quae & certissima est, ut ostendi, & in Dei, qui prima & universalissima est causa, tota versetur, qui quae rerum omnium, non efficiens tantum causa est, sed etiam finalis, quippe quae ab ipso tanquam à principio erunt, & ad eundem veluti ad ultimum finem tendunt. Ob hanc, inquam, causam vocari potest Theologia sapientia, quamvis minores quasdam & accidentales ab Aristotele lib. 6. Ethic. c. 4. & 7. ad sapientiae appellationem requisitas conditiones non sortiatur. Videatur Tannerus hic, d. 1. q. 2. dub. quinto.

VI. *Theologia non manet in patria.*

Quaeres quintò: utrum Theologiae habitus maneat in patria? Respondetur, non manere. Ita Gabriel in 3. d. 31. qu. un. ar. 3. dub. 3. Valentia 1. parte, d. 1. q. 1. pu. 3. §. Quinto habitus Theologiae, Molina hic, a. 3. d. 3. fine, Granada hic, d. 4. n. 4. & alii. Ratio est, quia, ut sect. decima ostensum est, Theologiae habitus intrinsecè est obscurus, utpote qui ad actus obscuros eliciendos ex natura sua ordinatur: ergo non manebit in patria, sicut ob eandem rationem in beatis non manet habitus fidei, juxta illud Apostoli, 1. ad Corinth. 13. Cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.

VII. *Non asserunt Saeculi Patres, Theologiam manere in patria.*

Nec nobis hac in re contrarii sunt Sancti Patres: in primis enim S. Hieronymus in Epist. ad Paulinum, sine, dum dicit, *Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in caelis*, vult permanuram quidem in patria earum rerum cognitionem, quam acquisivimus in via; non quod iidem actus illic aut habitus permaneant, sed quod loco horum, qui sunt imperfecti; perfectiores alii sint suffiendi, sicque quod plura quis in terris didicit, eò etiam plurimum, per se loquendo, illius intellectus cognitione, clariore tamen longè & nobiliore, in caelis illustrabitur. Quod verò haec sit mens S. Hieronymi exinde constat: in illa quippe Epistola de scientia loquitur, quae ex sacrae Scripturae lectione addiscitur: hanc autem manifestum est esse obscuram, & vel fidem ipsam, vel cum fide peculiariter connexam; sicque cum illa nata, una etiam cum illa intercidit. Eodem modo explicantur alii

Explicatio dicti eiusdem S. Hieronymi.

Patres, sicubi dicere videantur, scientiam, quam hic per Theologiam acquirimus de Deo, in patria permanere. Videatur P. Granada citatus, disp. illa 4. n. 7. & octavo.

Quaeres sextò: utrum conclusio deducta ex una praemissa de fide, & altera naturali; moraliter tantum certà, sit Theologica? Resp. affirmative: si enim, quando praemissa naturalis est tantum probabilis, conclusio nihilominus est Theologica; multo magis quando est moraliter certa. In hoc autem casu, cum tantummodo conclusio habeat firmitatem, quam praemissa naturalis permittit, eritque proinde hic actus minus certus quam conclusio, cujus praemissa naturalis est evidens; certior tamen illa quae alteram praemissam haberet merè probabilem.

VIII. *Quid dicendum, quando altera praemissa est tantum moraliter certa.*

SECTIO DECIMA-TERTIA.

De locis ex quibus Theologia sua principia deducit: ubi de diversis sacrae Scripturae sensibus.

THEOLOGIA est scientia disputatrix, & in hoc cum aliis scientiis convenit, quod instar illarum discursu utatur, & ex praemissis conclusiones suas deducat: in principiis verò maxime ab iis differt. de quorum proinde natura & numero quaedam hic adscribenda.

I. *Theologia est scientia disputatrix.*

Ad numerum ergo locorum Theologicorum quod attinet, seu rerum illarum capita, unde Theologus discursus sui principia desumit, maximam video inter Auctores discrepantiam. S. Thomas hic, q. 1. ar. 8. ad 2. quatuor assignat. *Scripturam, auctoritatem Patrum, dicta Philosophorum, & aliorum ex antiquis & prophetis scriptoribus, ac demum rationem naturalem.* Valentia hic, d. 1. q. 1. pu. 5. §. primo, septem numerat. Melchior Canus, quem refert & sequitur Vasquez hic, d. 12. c. 1. decem statuit, de quae iis luculentur & eruditè disputat. Denique P. Tannerus hic disp. primam, quae quinta, dub. primo, numero tertio, viginti diversa capita seu locos recenset, ex quibus Theologus, veluti ex tot fontibus praemissis, seu principia, accipit ad suas argumentationes formandas, conclusionesque deducendas.

II. *Maxima de locis Theologicis inter Auctores discrepantia.*

Ut clarius hac in re procedamus, recolendum quod supra, sectione primam, numero tertio dixi; Conclusiones scilicet proprie Theologicas esse mixtas, medioque se modo habere inter fidem divinam, & scientias naturales, de utrisque scilicet aliquid participando, atque à duplici principiorum genere, naturalium scilicet & supernaturalium, procedere.

III. *Magna in discursu Theologico principiorum diversitas.*

Loci ergo unde obscura actuum Theologicorum principia desumuntur, sunt in primis Verbum Dei scriptum, & non scriptum, seu Scriptura sacra, & Traditiones communi omnium consensu acceptatae, & jam inde à nascente Ecclesia per Patres & Doctores ad nostra usque tempora transmissa, atque à parentibus ad filios continuà successione per manus quasi traditae, semperque habitae tanquam res à Deo dictae, licet nullibi in Scriptura sacra continentur: qua de causa Verbum Dei non scriptum nuncupantur. Definitiones item Conciliorum, & Summorum Pontificum, quae maximam secum certitudinem adferunt. De quarum firmitate plura, Deo dante, dicentur in materia de Fide.

IV. *Loci ex quibus obscura Theologia principia promuntur.*

Loci